

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2012 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Wolski

po rozpoznaniu w dniu 17 stycznia 2012 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa

M T

przeciwko

Z T

o rozwód

postanawia:

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytanie prawne, czy:

1. art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27 poz. 197 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

UZASADNIENIE

I. Stan faktyczny sprawy.

G T wytoczyła powództwo przeciwko Z T
o rozwód.

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie postanowieniem z dnia lipca 2011 r. ustanowił kuratora procesowego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego.

Na rozprawie w dniu listopada 2011 r. kurator reprezentujący pozwanego wniósł o przyznanie na jego rzecz wynagrodzenia. Wniosek ten skierowano w celu rozpoznania na posiedzenie niejawne.

II. Zagadnienie konstytucyjne.

1. W aktualnym stanie prawnym przyznanie wynagrodzenia na rzecz ustanowionego przez sąd kuratora procesowego następuje w oparciu o § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 sierpnia 1982 r. w sprawie stawek, warunków przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin oraz stawek należności kuratorów (Dz. U. Nr 27, poz. 197 ze zm.; dalej: „rozporządzenie z 1982 r.”). Przepis ten stanowi:

1. Wysokość wynagrodzenia kuratorów ustanowionych w poszczególnych sprawach zależy w każdym wypadku od rodzaju sprawy, stopnia jej zawichości i nakładu pracy kuratora.

2. Wysokość wynagrodzenia kuratorów ustala się według przepisów określających opłaty za czynności zespołów adwokackich. Wysokość wynagrodzenia kuratorów będących adwokatami nie może przekraczać stawek zasadniczego wynagrodzenia przewidzianego tymi przepisami, a wysokość wynagrodzenia innych kuratorów - 50% tych stawek.

Rozporządzenie zawierające powyżej cytowany przepis zostało wydane na podstawie art. 42 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 24, poz. 110 ze zm.; dalej: „ustawa z 1967 r.”). Przepis ten stanowi:

Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Przewodniczącym Komitetu Pracy i Płac określa w drodze rozporządzenia stawki oraz warunki przyznawania i wypłaty ryczałtu przysługującego sędziom i pracownikom sądowym za dokonanie oględzin w sprawach dotyczących nieruchomości rolnych, położonych poza miejscowością będącą siedzibą sądu, oraz należności kuratorów ustanowionych w poszczególnych sprawach.

Rozporządzenie zostało pozostawione w mocy art. 148 ust. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t. j. Dz. U. z 2010 r., Nr 90, poz. 594 ze zm.; dalej: „ustawa z 2005 r.”). Oznacza to, iż do czasu wydania rozporządzenia na podstawie art. 9 pkt 3 ustawy z 2005 r. zachowuje moc obowiązującą rozporządzenie z 1982 r. w części odnoszącej się do wynagrodzenia ustanowionych w postępowaniu sądowym kuratorów. Upoważnienie dotyczące określenia wynagrodzenia kuratorów zostało bowiem ujęte zarówno w art. 42 ustawy z 1967 r., jak też w art. 9 pkt 3 ustawy z 2005 r.

Pytanie prawne dotyczy zgodności cytowanych przepisów z art. 92 ust. 1 Konstytucji. Analiza treści art. 42 ustawy nie pozwala bowiem na odczytanie szczegółowych wytycznych dotyczących treści rozporządzenia, które miało być wydane na podstawie ustanowionego upoważnienia. Oznacza to, iż zarówno art. 42 ustawy, jak i wydane na jego podstawie rozporządzenie, oparte na blankietowym upoważnieniu, naruszają wzorzec zawarty w art. 92 ust. 1 Konstytucji.

Uzasadniając ten zarzut należy wskazać, iż z art. 92 ust. 1 Konstytucji wynika obowiązek formułowania upoważnienia w sposób szczegółowy. Oznacza to, iż upoważnienie powinno w sposób jednoznaczny wskazywać nie tylko organ i zakres spraw przekazanych do uregulowania, ale także wytyczne dotyczące treści aktu. W obowiązującym stanie konstytucyjnym niemożliwe jest zatem poszukiwanie organu właściwego do wydania rozporządzenia, w przypadku braku wskazania w sposób wyraźny takiego organu w przepisie upoważniającym, poprzez analizę (wykładnię) wszystkich przepisów ustawy. Nie jest także możliwe, z uwagi na tę samą okoliczność, ustalenie w analogiczny sposób zakresu spraw przekazanych do uregulowania. W końcu zatem brak jest także jakichkolwiek podstaw do prezentowania stanowiska, iż wytycznych dotyczących treści aktu można poszukiwać, z uwagi na zasadę jednolitości ustawy, w drodze interpretacji całego

tekstu ustawy, a więc także przepisów, które nie były stanowione w ogóle w celu udzielenia upoważnienia, a które dotyczą całkowicie odmiennych kwestii (por. K. Działocha, *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2001, tom II., s. 28). Jeżeli zatem możliwe było poszukiwanie wytycznych dotyczących treści aktu poza tekstem ustanowionego upoważnienia, to takie postępowanie byłoby ewentualnie właściwe na gruncie art. 54 ust. 1 i art. 56 ust.2 ustawy z dnia 17 października 1992 r. o wzajemnych stosunkach między władzą ustawodawczą wykonawczą Rzeczypospolitej Polskiej oraz samorządzie terytorialnym (Dz. U. 84, poz. 426 ze zm.), gdyż przepisy te nie zawierały wprost obowiązku określenia wytycznych dotyczących treści aktu, a także nie nakładały obowiązku sformułowania upoważnienia w sposób szczegółowy. Niezależnie od tego dostrzec należy, iż w art. 92 ust. 1 Konstytucji opisano tryb wydania rozporządzenia i warunki upoważnienia do wydania tego aktu posługując się terminem „upoważnienia”, a więc pojęciem już zastanym, gdyż opisanym w szczególności w uchwale Nr 147 Rady Ministrów z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie zasad techniki prawodawczej (M. P. 44, poz. 310). Analiza § 49 i n. tej uchwały pozwala ustalić, iż upoważnienie ustawowe, to jednoznacznie (precyzyjnie) wyodrębniona część ustawy. Taki wniosek wynika także z § 63 i n. rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz. U nr 100, poz. 908). Jeżeli zatem przed wejściem w życie Konstytucji z 1997 r. posługiwano już pojęciem „upoważnienia”, które odnosiło się do wyodrębnionej części ustawy, a więc tej jej części, która zawierała wyłącznie delegację do wydania rozporządzania, to nietrafne jest stanowisko, iż od 17 października 1997 r. należy wyklądać art. 92 ust. 1 Konstytucji w sposób prowadzący do wniosku, iż rekonstrukcja upoważnienia może następować w oparciu o wszystkie przepisy ustawy, w szczególności dotyczące całkowicie odmiennych materii. Stanowisko to nabiera dodatkowego wzmocnienia z uwagi ustanowienie w art. 92 ust. 1 Konstytucji warunki „szczegółowości” upoważnienia, czego nie wymagały poprzednie obowiązujące przepisy konstytucyjne.

Podsumowując powyższe rozważania Sąd, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, prezentuje stanowisko, iż ocena zgodności upoważnienia stanowiącego podstawę do wydania rozporządzenia z art. 92 ust. 1 Konstytucji, powinna następować wyłącznie poprzez analizę udzielonego upoważnienia, a więc

przepisu, który zostaje przywołany w rozporządzeniu jako podstawa wydania tego aktu. Odnosząc to stanowisko do ocenianego rozporządzenia z 1982 r. stwierdzić należy, iż rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 42 ustawy z 1967 r., co oznacza, iż przedmiotem konstytucyjnej kontroli może i powinien być wyłącznie ten przepis ustawy.

Niezależnie do powyższego dostrzec w tym miejscu należy, iż przyjęcie odmiennego stanowiska, a więc uznanie, że rekonstrukcja wytycznych może nastąpić w oparciu o tekst całej ustawy, oznaczałoby, iż sąd pytający powinien, korzystając z uprawnienia przewidzianego w art. 193 Konstytucji i realizując obowiązek wynikający z art. 32 ust. 1 pkt 2 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, nie ograniczać pytania wyłącznie do artykułu powołanego w rozporządzeniu jako podstawa jego wydania. Konieczne byłoby sformułowanie zarzutu niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji co do zasady całej ustawy skoro wszystkie jej przepisy mogą stanowić źródło rekonstrukcji wymaganych wytycznych. Dalej, postępowanie prowadzone na podstawie ustawy o Trybunale Konstytucyjnym opiera się na zasadzie skargowości, co wynika z art. 66 tej ustawy (por. P. Tuleja, Skarga konstytucyjna – dziesięć lat doświadczeń, Przegląd Legislacyjny 3/2007). Stąd przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego może być co zasady jedynie tylko ten akt prawny (jego część), który został wymieniony w pytaniu (skardze, wniosku). Odstąpienie od tej zasady powinno ograniczyć się do tych sytuacji, gdy pytanie (wniosek, skarga) określa w sposób nieprecyzyjny (omyłkowy) przedmiot kontroli. Jednak w tym wypadku, tak jak w każdej innej sprawie, przedmiot konstytucyjnej kontroli powinien ostatecznie wynikać z tenoru wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Nie jest możliwa bowiem sytuacja, aby wydane orzeczenie pozostawało w oderwaniu od rzeczywistego zakresu sprawy, a więc przedmiotu konstytucyjnej kontroli i nie wiązało się z odpowiednim skutkiem wynikającym z art. 190 ust. 1 Konstytucji.

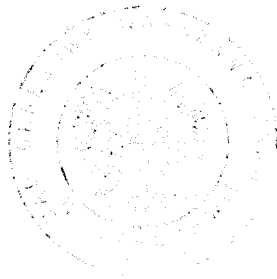
Podsumowując, gdyby przyjąć, iż rekonstrukcja wytycznych następuje (może nastąpić) w oparciu o analizę całego tekstu ustawy, to konsekwentnie należałoby uznać, że w pytaniu prawnym wymagane jest wskazanie całej ustawy jako przedmiotu kontroli konstytucyjnej. Następnie właściwe byłoby wymienienie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego także całej ustawy, a nie wyłącznie przepisu podanego w rozporządzeniu jako podstawa prawna wydania tego aktu. Analiza dotychczasowego orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego nie wskazuje, aby na sąd pytający nakładany był przedstawiony powyżej obowiązek w celu prawidłowego

opisania normy zawierającej upoważnienie ustawowe. Analiza wyroków Trybunału Konstytucyjnego potwierdza także, iż wydane dotychczas orzeczenia odnoszą się wyłącznie do przepisu zawierającego upoważnienie ustawowe, a nie całej ustawy (por. przykładowo wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 listopada 2010 r., P 23/10).

Objęty przedmiotem kontroli § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 1982 r. stanowi podstawę prawną wydania rozstrzygnięcia co do wniosku złożonego przez ustanowionego przez sąd kuratora (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 lutego 1970 r., II CZ 32/69, OSNC 1970/9/165). Wysokość przyznanego wynagrodzenia uzależniona będzie zatem od ewentualnego zastosowania w tym postępowaniu zakwestionowanych przepisów rozporządzenia z 1982 r. Przyznanie wynagrodzenia na rzecz ustanowionego kuratora powinno jednak nastąpić wyłącznie w oparciu o przepisy zgodne z Konstytucją (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 września 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000/5/94). Stąd potrzeba objęcia przedmiotem kontroli zarówno § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 1982 r., jak też art. 42 ustawy z 1967 r. (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 maja 2002 r., P 1/01, OTK-A 2002/3/36).

W tym stanie sprawy Sąd, na podstawie art. 3 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym, orzekł jak w sentencji postanowienia.

Wypełniając obowiązek określony w art. 32 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w zw. z art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c., Sąd pytający występuje o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z udziałem przedstawicieli Sejmu, Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.

STARSZY SEKRETARZ SĄDOWY
Sędziata
Marzena Seplol